

Nr 536

Av herrar Grebäck och Tobé, om samordning av jordbruks- och naturvårdspolitiken, m. m.

(Lika lydande med motion nr 440 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1968

Erik Grebäck (cp)

Erik Tobé (fp)

Nr 537

Av herr Grebäck m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm.

(Lika lydande med motion nr 707 i Första kammaren)

I statsverkspropositionen föreslås att till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm för budgetåret 1968/69 anvisas ett anslag av 220 000 kr., dvs. oförändrat i förhållande till budgetåret 1967/68.

I sin statsbidragsansökan avseende budgetåret 1968/69 har W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt hemställt om ett bidrag om 410 000 kr., dvs. en höjning i jämförelse med närmast föregående budgetår med 190 000 kr. Av den föreslagna höjningen behöves enligt ansökan 30 000 kr. för fullföljandet av skisserat resistensförädlingsprogram med köksväxter, 110 000 kr. för allmän köksväxtförädling med de för trädgårdsnäringen mest väsentliga växtslagen samt 50 000 kr. för fullföljandet av det cytologiska laboratoriets arbetsuppgifter av grundforskningskaraktär. I ansökan betonas att köksväxtförädlingen nu definitivt underskridit lönsamhetsgränsen och att drastiska nedskärningar av verksamheten blir ofrånkomliga, om icke ökat stöd till denna förädling skyndsamt kan åstadkommas.

Weibullsholms verksamhet har ett grundmurat internationellt anseende, och anstalten är med hänsyn till antalet anställda växtförädlare en av de allra största privatägda institutionerna av detta slag i hela världen. Det får anses som anmärkningsvärt att ett privat företag, låt vara med ett visst stat-

ligt stöd, mäktar driva en vetenskaplig institution av denna storleksordning. De resultat som uppnåtts vid anstalten har varit av utomordentlig betydelse för vårt folkhushåll och även för jordbruket i andra delar av världen.

Om man ser till anstaltens betydelse för det egna landet, kan konstateras att enligt den officiella plomberingsstatistiken mer än 96 % av det handelsmässigt försålda utsädet av höstvetete här i landet utgöres av sorter från Weibullsholm, därav icke mindre än 92 % av den vida över vårt lands gränser berömda sorten Starke. Denna sort representerar det största avkastningsframsteg, som i modern tid uppnåtts med stråsäd (korn, havre, vete, råg) i Norden, och tillför enligt Weibullsholms beräkningar det svenska folkhushållet ett årligt mervärde av mellan 30 och 40 milj. kr. i jämförelse med tidigare odlade sorter.

Även i vårvete har Weibullsholm uppnått vackra framgångar. Andelen av anstaltens sorter av det i handeln försålda utsädet uppgår till 90 %, och nyligen har en ny sort, Pompe, som i officiella försök ligger 7—8 % över marknadens nuvarande sorter, originalförklarats. För vårkorn av tvåradstyp uppgår Weibullsholmssorternas andel till 73 % enligt officiell plomberingsstatistik.

Redan de anförda siffrorna ger vid handen att de statsbidrag som under årens lopp av riksdagen beviljats Weibullsholm kan beräknas ha givit rik utdelning och att dessa bidrag uppenbarligen får betraktas som mycket lönande investeringar, sedda ur folkhushållets synpunkt.

Weibullsholm har emellertid också inom vallväxtförädlingen och oljeväxtförädlingen nått vackra framgångar, inom vallväxtförädlingen framför allt genom framställandet av sorter med starkt förbättrad parasitresistens.

Sedan början av seklet har Weibullsholm även med stor framgång ägnat sig åt trädgårdsväxtförädling, varvid såväl köksväxter som prydnadsväxter bearbetats. En mängd värdefulla sorter och stammar har under årens lopp tillförts vår trädgårdsnäring.

I det pressade läge, vari denna näring nu befinner sig, är behovet av förbättringar av odlingsmaterialet nödvändigare än någonsin, och sådana förbättringar utgör utan tvekan en av de viktigaste rationaliseringsvägarna inom näringen. Här må särskilt pekas på resistensförädlingen mot sjukdomar. Praktiskt taget varje yrkesmässig tomatodling besväras av parasiten tobaksmosaikvirus, och de årliga förlusterna genom denna sjukdom uppgår till 10—25 % av skörden, dvs. skador för miljontals kronor. Redan om några år beräknas resistent material mot denna sjukdom föreligga i handeln, tack vare det arbete som utförts vid Weibullsholms resistensbiologiska laboratorium. Detta laboratorium, som ännu icke varit i gång ett fullt decennium, har också när det gäller andra sjukdomar liksom när det gäller parasiter på våra lantbruksväxter gjort vackra och internationellt mycket uppmärksammade insatser. Laboratoriet anses i växtförädlarkretsar vara en av de effektivast arbetande enheterna av detta slag i Europa,

men på grund av arbetets långsiktiga karaktär har det hittills endast dragit kostnader och icke kunnat tillföra företaget några inkomster. För att lösa de allra mest påträngande uppgifterna inom köksväxtsektorn har år 1967 ansökts om ett bidrag av 72 000 kr. från Jordbrukets forskningsråd. Rådet kunde emellertid endast ställa 42 000 kr. till förfogande. För de mest angelägna förädlingsuppgifterna behöver alltså laboratoriet ett tillskott av ytterligare 30 000 kr. Härigenom skulle laboratoriets kapacitet — ledande personal och anläggningar — utnyttjas ännu effektivare än f. n.

Problem som påkallar särskild uppmärksamhet inom köksväxtförädlingen är även kvalitets- och hållbarhetsfrågor samt spörsmål sammanhängande med skördens utförande. En förenklad skörd kan avsevärt öka en odlings lönsamhet. Detta problem kan i vissa fall lösas genom växtförädling. Återigen erbjuder tomatförädlingen ett slående exempel. Weibullsholm har kommit långt och med säkerhet längst i Europa, när det gäller s. k. sidoskottslösa tomater. Om man genom förädling får bort de s. k. sidoskotten, kan odlaren enligt utförda tidsstudier beräknas inbespara upp till 25 % av arbetskostnaderna för tomater. Även från andra växtslag kan exempel, om än icke lika drastiska, anföras där man genom växtförädling kunnat rationalisera skörden.

Det är därför uppenbart att det ur trädgårdsnäringens och folkhushållets synpunkter är i hög grad motiverat med ökade förädlingsinsatser inom de ekonomiskt viktigaste köksväxtslagen, syftande bl. a. till högre skördar, förbättrad kvalitet och rationellare skörd. I dagens läge föreligger — på grund av köksväxtförädlingens dåliga lönsamhet — i stället en överhängande risk för radikal nedskärning av verksamheten. För Weibullsholms del skulle ett anslag på 110 000 kr. bidra till att hålla köksväxtförädlingen med de viktigaste växtslagen vid godtagbar nivå.

Vid Weibullsholm är verksamheten starkt målinriktad. Anstalten har emellertid sedan begynnelsen på sitt program haft också arbeten av mera grundläggande karaktär, vilka på längre sikt bedömts som viktiga för den praktiskt vetenskapligt inriktade huvudverksamheten men också fritt kan utnyttjas av andra institutioner. En viktig del av denna grundforskning utgör de cytogenetiska arbetena. Vid Weibullsholm finnes ett cytogenetiskt laboratorium för dessa uppgifter, grundat och under många år lett av anstaltens förre föreståndare, fil. dr O. Gelin. Detta laboratorium väntas i framtiden få stor betydelse för förädlingen efter hand som denna måste taga alltmer komplicerade metoder till hjälp. Laboratoriet, som avsatt en mängd vetenskapliga skrifter och nått vidsträckt internationell ryktbarhet, har icke tillfört företaget några inkomster genom det utförda forskningsarbetet. I nuvarande pressade kostnadsläge anses det därför icke möjligt att uppehålla laboratoriets arbete i full omfattning utan tillskott över statsbudgeten. Det kan nämnas att det i hela världen torde finnas ytterligt få privatägda laboratorier av detta slag. Den insats som Weibullsholm gör

inom den cytogenetiska forskningen är så uppenbart av grundforskningskaraktär, att man knappast kan begära att den till väsentlig del skall bekostas av ett enskilt företag. Det ligger å andra sidan i det allmännas intresse att den inte skäres ner. Weibullsholms nettokostnader för laboratoriet uppgick senast redovisade bokföringsperiod, 1/11 1965—31/12 1966 (14 månader), till ca 235 000 kr. enligt anstaltens statsbidragsansökan. Anstalten anser sig kunna uppehålla laboratoriets verksamhet i full omfattning vid ett inkomsttillskott över statsbudgeten av 50 000 kr.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes,
att riksdagen vid sin behandling av statsverkspropositionen måtte till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholms växtförädlingsanstalt för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 410 000 kr.

Stockholm den 25 januari 1968

Erik Grebäck (cp) Ingrid Sundberg (h) Jöns Nilsson (h)
Sigvard Rimås (fp) Anna-Lisa Nilsson (cp) Einar Larsson (cp)
i Borrby

Nr 538

Av herrar Gustavsson i Alvesta och Johansson i Växjö, *angående ersättningen för älgskada.*

Enligt nu gällande bestämmelser i Kungl. Maj:ts kungörelse om älgavgifter m. m., given Stockholms slott den 9 april 1965, skall ersättning för älgskada utgå på sätt som bestämmes i kungörelsens 6 §. I denna paragrafs tredje stycke föreskrives: »Ersättning som avses i denna paragraf må beviljas endast till den del skadan överstiger tvåhundra kronor. Har den skadelidande underlåtit att vidtaga rimliga — — — icke beviljas.»

1949 års jaktutredning hade i sitt betänkande föreslagit, att den skadelidande skulle stå en självrisk med 100 kr. och att den som får ersättning skulle gottgöras även för kostnaderna för skadans värdering.

Chefen för jordbruksdepartementet frångick emellertid utredningens förslag på denna punkt. I proposition 1965:10 anförde han bl. a.:

För min del anser jag, att ersättning inte bör utgå vid skador av ringa omfattning. Med hänsyn härtill bör Kungl. Maj:t äga fastställa ett belopp under vilket ersättning ej utgår. F. n. synes detta belopp, såsom bl. a. lantbruksstyrelsen förordat, böra bestämmas till 200 kr. Med hänsyn till att något generellt avdrag från ersättningen på grund av självrisk ej bör ske